

politisk
viðmerking

Polariseringin ikki nýggj — men fimti ár

*Í hjørtum vár býr ikki bara frælsi, men eisini
javnadur og samhugi*

Vátt er komið í reiðrið millum Javnaðarflokkinn og Tjóðveldisflokkinn. Ella millum Sosialin og 14. Septembar, og nœkur fólk úr báðum flokkum. Átlanin við hesi viðmerking er ikki at væta reiðrið meira. Sambært stevnumiðunum hjá hesum báðum flokkunum skuldu teir verið næstir at samstarva, og teir mugu verða kjarnin í einum komandi nýskapandi sosialistiskum politikki, um Tjóðveldisflokkurin ikki avger at leggja seg longur til høgru. Tá eg kortini loyvi mær at koma við hesi viðmerkingini, so verður tað gjørt fyrri at visa aftur øllum skuldsætingunum í 14. September um ta «tilætlaðu» polariseringina hjá javnaðarfólki millum Javnaðarflokkinn og Fólkaflokkinn.

Ein av teimum fáu føroysku politikarunum, sum veruliga hefur prógvað, at hann hevur politiskt tev, er Finnogi Isakson. Hann var millum teirra í Tjóðveldisflokkinum, sum fyrst í sjevtiárunum ásannaðu, at skuldi Tjóðveldisflokkurin aftur vinna sær størri virðing millum fólk, mátti flokkurin fáa ávirkan og koma sær úr tronganum, hann var kominn í sum ein — ja, tá var tað vanlig málbering — buldursflokkur. Úrslitið av hesi meira pragmatisku kós var vinstra-høgra-samgongan, sum sat millum 1975 og 1980. Tá fekk Tjóðveldisflokkurin av álvara ávirkan á føroyskan politikk.

Helst hevur Finnogi Isakson longu fyrri fleiri árum síðani sæð og hoyrt, at nógvir «vanligir» tjóðveldisveljarar kring landið kenda á sær, at flokkurin var við at missa takið í tí vanliga bygðaveljaranum. Nógvir kjarnaveljarar í fiskivinnu-umhvørvi vildu lítið kennast við tann í summum for-um einoygda kvinnu-, friðar- og umhvørvispolitikk, sum í 14. September og í Havnini skuggaði fyrri tí meira jarðbundna, ið liggur teimum úttafyrri Havnar-umhvørvið meira á sinni. (Ein avleiðing av hesum ráki í Tjóðveldisflokkinum var kanska stak vánaliga úrslitið á fólkatingsvalinum í september 1987, tá spáðarnir fyrri framtíð floksins veru heldur daprir.)

Gjörði Tjóðveldisflokkurin — ella onkur í flokkinum — ikki nakað munandi, kundi væntast, at veljarar, sum ikki tóku undir við veinginum hjá Karini Kjelbro — tí meira vinstravenda veinginum — fóru yvir um veitina og settu atkvøðu sína fyrri

Fólkaflokkinum. Hesin vandin var helst størri enn vandin fyrri, at teir mongu veljararnir, sum ívást í at velja Karina í Tjóðveldisflokkinum ella Jóannes Dalsgaard í Javnaðarflokkinum, fóru í stórum tali yvir í Javnaðarflokkinn. Í øllum for-um kundi hesin vandin minnst, um veljararnir fingur okkurt heilt annað at hugsa um.

Flokkurin mátti sleppa undan ein-um skarvslopi av atkvøðum til høgru og til vinstru. Finnogi Isakson sá ein møguleika við fólkatingsvalinum í mai í 1988 at geva flokkinum eitt annað — um ikki nýtt, so eitt annað andlit. Eitt tjóðskaparligt «image». Uttan at bera tað so ofta upp á mál, so fekk hann eitt heilt shalleikjakor- at taka upp í saman: høvudsprungurin í føroyskum politikki er ikki vinstra ella høgra, men spurningurin um samband ella loysing. Sum kettur upp úr hævdatrogið komu fólk fram í 14. September við hesum herrópum, sum um hetta var ein nýggjur boðskapur. Líkt var til, at tjóðveldisfólk høvdu snorksovið, meðan Óli, Karin, Jóannes og onnur við kjakaðust um aðrar spurningar.

Henda skrivingin hevur hildið fram í skjótt eitt ár, og ofta kenst tað sum um tjóðveldisflokkur halda seg vera lumpað og snýtt av javnaðarfólki, tí Javnaðarflokkurin hevur virkað fyrri oktari polarisering millum Fólkaflokkinn og Javnaðarflokkinn, so Tjóðveldisflokkurin — og kanska Sambandsflokkurin við — dattu niður í millum. Men henda skrivingin sigur nakað um politisku tilvitanina hjá nógvum yngri tjóðveldisfólkum, tí henda polarisering er ikki nýggj og liggur í, sum danir siga, «sagens nature».

Javnaðarflokkurin og Fólkaflokkurin lag undan: Vinnuflokkurin hava altíð verið motpolar. Javnaðarflokkurin varð stovnaður sum ein sosialdemokratiskur arbeðaraflokkur. Vinnuflokkurin varð stovnaður fyrri at verja og hjúkla um kapitalin og verja áhugamálini hjá arbeðskeyparunum. Og tá samanrenningin millum vinnulivsmenn og fornermaðar stöðbændavirir í Sjalvstýrisflokkinum endaði við Fólkaflokkinum, gjörðist hesin flokkur jú verji eisini hjá stöðbændunum mótevgis

framstígum til frama fyrri traðarmannin — arbeðaran og fiskimannin.

Havast skal í huga, at táverandi formaðurin í Sjalvstýrisflokkinum tók seg úr flokkinum, tí ein meiriluti í hesum flokki stuðlaði m.a. tiltøkum at veita arbeðara- og fiskimannafamiljunum mjólk, kjöt, egg og epli við broytingunum í jarðarlógini. V.o.o. varð Fólkaflokkurin stovnaður sum motpolar til eitt sosialt framstíg: at halda hungurin frá durunum. Flokkurin varð stovnaður sum partur imoti einum tiltaki, sum merkti størri livsfrælsi fyrri føroyska arbeðaran og fiskimannin. Tí eru hesir báðir flokkar tveir ógvuliga naturligir motpolar. Hetta er ikki nakað serføroyskt fyrbrigdi, men er vanligt um allan vesturheimin. Tó forða tær parlamentarisku reglurnar ikki fyrri, at hesir flokkar kunnu samstarva í stjórn, eins og Fólkaflokkurin og Javnaðarflokkurin hava gjørt. Men tað má og eiga at vera ein rættur hjá hesum flokkum at siga frá, tá annar flokkurin, sambært áskoðanini hjá hinum, gongur ov langt í annað borð. Og tað er tað, sum er hent í Fólkaflokkinum, eftir áskoðan javnaðarmanna.

Taktikkurin hjá Finnoga hevur eydnast í fyrstu syftu. Um avleiðing-ur verður, at flokkurin fer at broyta stevnumið og leggja seg longur til høgru, fáa vit at vita eftir flokstin- gini komandi árin, ella tá valið nærkast. Sum er kunnur vit bara ásanna, at tey minni vinstravendu hava stungið kósina í kortið og sita í nøkrum av tyðandi sessunum, flokk-urin hevur tingað seg fram til. Men vit verða at avdúka, at hetta verður gjørt undir skalkaskjoli við reypu um ein tjóðskaparpolitikk. Tí, sambært tí, sum higartil er komið fram, so er tað ikki tað stóra — yvirtøku av kirkjuni, syslumennum og kanska okkurt av skipasyninum!!! Men hetta fær, eftir tí hvat summur av skribentunum í 14. September siga, sjalvstýrislotið at strúka so milt um vangan!!!

Polariseringin er ikki nýggj og hon verður óivað herð, um Fólkaflokkurin fær makt sum hann hevur ákt, og Javnaðarflokkurin nú fær tíð í and- støðu at endurskoða og leggja fram ein væl grundaðan sosialdemokrat-iskan politikk, tí í hjørtum okkara býr ikki bara frælsi, men eisini javn- adur og samhugi.

sos.dem.